

Dermatologi preverjajo alergije na sestavine v kozmetiki s posebnimi testi na koži.

Piše: **Marko Vok**,
dr. med., spec.
dermatovenerologije

Zagotovo ne bo odveč opozoriti na nekatere vidike in novejšje trende pri pojavljanju alergijskega kontaktnega dermatitisa (ekcema) zaradi konzervansov v kozmetičnih izdelkih. Konzervanse dodajajo kozmetičnim izdelkom, ki vsebujejo vodo, da bi preprečili rast nepatogenih in patogenih mikroorganizmov, ki lahko povzročijo kvarljivost izdelka ali škodijo potrošniku. Torej je konzervans v kozmetičnem izdelku nujen za obstojnost do izteka roka uporabe. Napis »brez konzervansov« (»preservatives free«) ne pomeni, da je izdelek boljši od tistega brez. Pomeni le, da izdelek ne potrebuje konzervansa. Vprašanje je, ali potrebujemo prav ta izdelek.

KONTAKTNA ALERGIJA

na konzervanse v kozmetiki

Pogostost pojavljanja

Točnih podatkov o pogostosti kontaktne alergije na konzervanse v kozmetiki ni. Ocenjuje se, da, glede na veliko vsakdanjo uporabo teh sredstev, verjetno niti ni tako pogosta. Lahko je zelo moteča, saj se je nekaterim alergenom težko popolnoma izogniti. Isti konzervans se lahko pojavlja ne le v kozmetičnih izdelkih, ampak tudi v drugih sredstvih, kot so čistila, detergenti in različne snovi, ki se

uporabljajo v industriji. Mnoge reakcije na kozmetična sredstva niso alergijskega, temveč so iritantnega značaja. V večini primerov težave minejo že z zamenjavo znamke izdelka. Po nekaterih ocenah je okoli 1 do 3 % ljudi alergičnih na nek kozmetični izdelek. V vseh primerih ne gre izključno za alergijo na konzervanse, temveč tudi na druge snovi, kot so npr. dišave, frizerske barve, akrilati v lakih za nohte in sestavine podlag.

Klinična slika

Kontaktna alergija na določeni kozmetični izdelek se najpogostejše kaže s srbečo rdečico in luščenjem, praviloma na mestu stika izdelka s kožo. Otekanje in serozna sekrecija se pojavljata redkeje. Na obrazu jo je pogosto težko ločiti od atopijskega in seboroičnega dermatitisa. Obstajajo številne izjeme, ko je klinična slika popolnoma drugačna od pričakovane.

Posledice alergijske reakcije na kozmetiko so lahko neprijetne.

ki sproščajo formaldehid, lahko povzročajo alergije ne le sočasno s formaldehidom, ampak tudi samostojno. Njihova uporaba ni omejena le na kozmetiko in čistila, temveč se veliko uporabljajo tudi v industriji (npr. rezilna olja, barve, tekstil). Med najpogostejšimi so: Quaternium 15 (Dowicil), diazolidinil urea (Germal II), imidazolidinil urea (Germal 115), 2-bromo-2-nitropropan-1,3-diol (Bronopol) in DMDM hidantoin.

Metilizotiazolinon in metilkloroizotiazolinon

Ta dva alergena sta se množično začela uporabljati v poznih 70. letih prejšnjega stoletja. Nahajata se v izdelkih, ki se s kože sperejo, kot so tekoča mila, geli za umivanje, peneče kopeli in šamponi. Vsebujejo jih tudi nekateri izdelki, ki na koži ostanejo, kot npr. negovalne kreme. Pogosto jih najdemo tudi v vlažilnih robčkih. Njihova uporaba ni omejena na kozmetiko, in jih najdemo tudi v detergentih, čistilih, barvah, rezilnih oljih, hladilnih tekočinah, tiskarskih barvah itn. V zadnjih letih se v Sloveniji, tako kot drugje v Evropi, srečujemo z epidemijo preobčutljivosti na izotiazolinone. So priljubljeni konzervansi v pleskarskih barvah, iz katerih se lahko sproščajo še mesece in lahko povzročajo t. i. aerogeni alergijski kontaktni dermatitis.

Parabeni

Zaradi slovesa rakotvornosti, ki se jih drži, so parabeni zelo kontroverzno področje. Dermatologi, ki se ukvarjamo s kontaktno preobčutljivostjo, imamo radi parabene, ker nam med vsemi kozmetičnimi konzervansi, ki jih redno spremljamo, povzročajo najmanj težav. Pogosto se uporabljajo tudi v hrani. Parabeni so dobri konzervansi in v kozmetičnih izdelkih po vsej verjetnosti zdravju neškodljivi. Napis »brez parabenov« (»paraben free«) je bolj v funkciji trženja kot skrbi za zdravje potrošnika.

Formaldehid in snovi, ki sproščajo formaldehid

Formaldehid je ubikvitaren alergen in je v okolju zelo razširjen. V kozmetiki se ga malo uporablja, praviloma v izdelkih, ki se s kože sperejo. Šamponi lahko vsebujejo formaldehid, vendar morebitna preobčutljivost povzroča večje težave frizerjem z ekcemom rok kot tistim, ki jih za kratek čas uporabijo šampone za umivanje las. Snovi,

Potrjevanje kontaktne preobčutljivosti

Kontaktno alergijo ugotavljamo z epikutanim testom. Pacientu prvi dan testa na hrbet prilepimo obliže, na katerih so majhne količine alergena. Ti morajo ostati na koži 48 ur, nakar jih odstranimo, testna polja označimo s posebnim svinčnikom in prvič odčitamo. Dokončno odčitavanje opravimo 96 ur po uporabi. Pojav vnetne reakcije, nekakšnega »mini ekcema«, na testnem polju določenega alergena predstavlja potrditev preobčutljivosti za ta alergen.

Preprečevanje alergijskega kontaktnega dermatitisa

Osnovno načelo preprečevanja kontaktne preobčutljivosti je izogibanje alergenu, ki jo povzroča. Dobri proizvajalci kozmetike poskušajo iz svojih izdelkov izključiti snovi, ki povzročajo alergijo ali iritacijo. Zamenjava enega alergena z drugim lahko povzroči uvedbo še močnejšega alergena, kar se pogosto ne izkaže v fazi testiranja, ampak šele, ko se nek izdelek začne množično uporabljati. Veliko težavo v izogibanju določenemu alergenu predstavlja razumevanje deklarirane vsebine nekega izdelka. Za mnoge potrošnike so dolgi in zapleteni nazivi težko prepoznavni, zato v teh primerih priporočamo nabavo izdelka v lekarnah, po predhodnem posvetu s farmacevtom.

Viri:

1. Dugonik A., Orešič Barač T., Kalač Pandurovič M., Vok M., Dugonik B.: Contact allergy to methylchloroisothiazolinone/methylisothiazolinone in Slovenia: A new epidemic. *Contact Dermatitis*. 2014; 70 (Suppl. 1): 74-120.
2. Schwensen J. F., Lundov M. D., Bossi R. et al.: Methylisothiazolinone and benzisothiazolinone are widely used in paint: A multicentre study of paints from five European countries. *Contact Dermatitis*. 2015; 72: 127-138.